

С. Т. Гончарук,
кандидат юридичних наук, професор

К. Б. Текеджанова,
студентка

АДМІНІСТРАТИВНА ЮСТИЦІЯ, АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО І АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС: ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ ВИМІР ТА СПІВВІДНОШЕННЯ

Національний авіаційний університет
проспект Космонавта Комарова, 1, 03680, Київ, Україна
E-mails: kafedra92@ukr.net, tekedjanova@ukr.net

***Мета** статті полягає у дослідженні понять адміністративної юстиції, адміністративного судочинства та адміністративного процесу, які наявні сьогодні в чинному законодавстві України і юридичній науці, здійсненні аналізу різних точок зору щодо цих понять вітчизняних вчених-адміністративістів та висловленні власної точки зору на ці питання. **Методи дослідження:** в процесі підготовки статті використовувалися такі науково-дослідницькі методи, як логіко-понятійний, історико-правовий, пізнавально-семантичний, порівняльно-аналітичний та інші, які дозволили здійснити аналіз існуючих у вітчизняній доктрині позицій щодо становлення та сутності понять адміністративної юстиції, адміністративного судочинства і адміністративного процесу та їх співвідношення. **Результати:** з урахуванням положень чинного законодавства та існуючих доктринальних концепцій висловлені власні позиції щодо визначення понять адміністративного процесу, адміністративного судочинства і адміністративної юстиції та доведено тезу про їх тісний органічний взаємозв'язок. **Обговорення:** позиціонування власних точок зору щодо сутності вказаних понять та їх співвідношення, що спонукає потребу подальшого наукового осмислення цих правових явищ.*

***Ключові слова:** адміністративний процес; адміністративне судочинство; адміністративна юстиція; співвідношення понять.*

Постановка проблеми та її актуальність. Євроінтеграційний курс України, поглиблення демократизації нашого суспільства, утвердження пріоритетності прав та свобод людини у відносинах із суб'єктами державно-владних повноважень вимагають подальшого розвитку форм судового захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб, всебічного зростання правозабезпечувальної та правоохоронної ролі адміністративної юстиції та адміністративно-процесуальної форми. Адміністративний процес забезпечує динамічну форму життя одного з найчисленніших масивів правових норм, якими є матеріальні норми адміністративного права і які служать пріоритетним

правовим інструментом реалізації завдань і функцій виконавчої влади. Поряд з ним адміністративне судочинство та адміністративна юстиція відіграють сьогодні суттєву роль у належному захисті конституційних прав, свобод і інтересів громадян та інших учасників правових відносин від можливих незаконних дій чи бездіяльності суб'єктів публічно-владних повноважень. Водночас, як адміністративно-правова теорія, так і судова практика у цій сфері певною мірою потребують відповідної наукової інтерпретації та подальшого доктринального осмислення цих понять з метою їх подальшого розвитку та втілення в законодавчому процесі. Тому дослідження цих питань завжди залишається актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми адміністративної юстиції, адміністративного процесу та адміністративного судочинства плідно висвітлювались у працях таких вітчизняних науковців-адміністративістів, як: Авер'янов В.Б., Бевзенко В.М., Битяк Ю.П., Голосніченко І.П., Гончарук С.Т., Демський Е.Ф., Додін Є.В., Коліушко І.Б., Коломоєць Т.О., Колпаков В.К., Комзюк А.Т., Кравчук Т.О., Куйбіда Р.О., Мельник Р.С., Миколенко О.І., Педько Ю.С., Перепелюк В.Г., Рябченко О.П., Тищенко М.М., Шемшученко Ю.С. та ін. Цими вченими за останнє десятиліття ґрунтовно і всебічно досліджені питання розвитку та становлення вищезгаданих понять, сучасний стан їх інтерпретації та проблеми подальшого удосконалення щодо цього як адміністративно-правової теорії, так і чинного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Поглиблений інтерес до визначення сутності та обсягу понять адміністративної юстиції, адміністративного судочинства і адміністративного процесу та їх співвідношення між собою з'явився у вітчизняних вчених-адміністративістів порівняно недавно, а саме – з прийняттям у 2002 році закону України «Про судоустрій України» та у 2005 році Кодексу України про адміністративне судочинство (далі – КАСУ) [1; 2]. Торкаючись з'ясування цих понять, слід враховувати, що на відміну від адміністративного судочинства законодавчого визначення понять адміністративної юстиції та адміністративного процесу сьогодні не існує. У наукових джерелах також немає єдиного підходу щодо розуміння їх сутності та співвідношення. Для їх з'ясування розглянемо окремі існуючі в адміністративно-правій доктрині погляди щодо їх визначення.

В числі перших визначення поняття адміністративної юстиції запропонували свого часу Д.М. Чечот і Н.Г. Саліщева. Адміністративну юстицію Д. Чечот визначив як «порядок розгляду і вирішення в судовій процесуальній формі спорів, що виникають у сфері адміністративного управління між громадянами або юридичними особами з однієї сторони, і адміністративними органами – з іншої, який

здійснюється юрисдикційними органами, спеціально створеними для вирішення правових спорів» [3, с. 23]. В цілому, в цьому досить вдалому, на наш погляд, визначенні не називаються ті самі юрисдикційні органи, які спеціально створені для вирішення правових спорів. Проте акцент все ж робиться на розгляді й вирішенні спорів у судовій процесуальній формі. Н. Саліщева визначала це поняття як систему зовнішнього контролю за діями адміністративних органів і їх посадових осіб щодо громадян [4, с. 36]. Таке визначення, на нашу думку, є недосить чітким і надто узагальненим.

У підручнику з адміністративного права за ред. Ю.П. Битяка, адміністративну юстицію запропоновано розглядати як встановлений законом порядок розгляду і вирішення в судовій процесуальній формі справ, що виникають у сфері адміністративного управління між громадянами або юридичними особами з одного боку, і адміністративними органами – з іншого, який здійснюється юрисдикційними органами, спеціально створеними для вирішення правових спорів [5, с. 297]. Власне, це є повторенням визначення поняття адміністративної юстиції, дане Д.М. Чечотом.

У підручнику «Адміністративне право: академічний курс» (за заг. ред. В.Б. Авер'янова) адміністративна юстиція визначається як система судових органів (судів), які контролюють дотримання законності у державному управлінні шляхом вирішення в окремому процесуальному порядку публічно-правових спорів, що виникають у зв'язку із зверненням фізичних та юридичних осіб до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування або їх посадових осіб [6, с. 341]. У даному визначенні акцент робиться саме на системі судових органів, призначених контролювати дотримання законності у сфері державного управління, не розкриваючи специфіки цієї системи.

В свою чергу Є.В. Курінний запропонував наступне визначення поняття адміністративної юстиції: «Це інститут адміністративного права, різновид адміністративно-правового захисту, владна форма реалізації суспільних потреб та інтересів, що здійснюється через законодавчо визначений судовий порядок розгляду і вирішен-

ня спорів між суб'єктами владно-управлінських відносин» [7, с. 24]. Одним із суттєвих зауважень щодо такого визначення є вказівка автора на судовий порядок розгляду і вирішення спорів між суб'єктами владно-управлінських відносин, не згадуючи при цьому інших фізичних і юридичних осіб як одних із основних учасників судового процесу.

Як судовий захист прав, свобод та правових інтересів учасників правовідносин, які виникають у сфері управлінської діяльності держави та місцевого самоврядування, визначають адміністративну юстицію І.Б. Коліушко та Р.О. Куйбіда [8, с. 17]. Таке визначення є більш вдалим, проте недостатньо конкретизованим.

А. Комзюк, В. Бевзенко та Р. Мельник розглядають адміністративну юстицію у трьох аспектах: матеріальному, організаційному та формальному. Матеріальний аспект пов'язаний із природою публічно-правового спору. Він характеризує такі складові інституту адміністративної юстиції, як мету і значення, сферу здійснення, завдання, суб'єктний склад і підстави такого спору, межі повноважень органів адміністративної юстиції. Організаційний аспект обумовлений наявністю спеціальних судових органів (адмінсудів), створених для розгляду таких спорів. Формальний аспект розкриває процесуальний порядок розгляду спорів між фізичними, юридичними особами та суб'єктами владних повноважень, тобто адміністративне судочинство [9, с. 28].

Водночас, враховуючи багатозначний семантичний зміст латинського терміну «юстиція» (справедливість, законність, правосуддя), логічно зауважити, що будь-який судовий контроль за законністю у сфері публічного управління – чи з боку спеціалізованої системи адмінсудів, чи з боку звичайних судів – завжди буде ототожнюватися з функціями адміністративної юстиції.

Проте більшість вчених вважають, що адміністративна юстиція – це спеціалізоване правосуддя в сфері діяльності органів публічної адміністрації, тобто адміністративна форма судочинства.

Виходячи з попередніх тверджень, вбачаються декілька підходів до розуміння поняття

адміністративної юстиції:

– по-перше, адміністративна юстиція розглядається тільки як судовий розгляд справ адміністративної юрисдикції (власне, адміністративне судочинство). Її основну нормативну базу відповідно формує Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАСУ);

– по-друге, судовий розгляд справ адміністративної юрисдикції в рамках адміністративної юстиції може здійснюватися як звичайними судами, так і спеціалізованою системою адміністративних судів;

– по-третє, суб'єктно адміністративна юстиція передбачає вирішення адміністративно-правових спорів не тільки судами (адміністративне судочинство), а й іншими уповноваженими на те державними органами (скажімо, оскарження управлінських актів в позасудовому порядку). Щодо цього підходу, нормативно-правова база адміністративної юстиції крім КАСУ доповнюється ще щонайменше Законом України від 2 жовтня 1996 р. «Про звернення громадян» та окремими підзаконними відомчими актами.

О.В. Кузьменко зазначає, що на сьогодні в юридичній літературі зустрічається три основні концепції, відповідно до яких адміністративна юстиція визначається як:

– особливий порядок вирішення адміністративно-правових спорів судами та іншими уповноваженими на те державними органами;

– самостійна галузь правосуддя, мета якої – вирішення судами спорів між громадянами та органами управління (адміністрацією) або між самими органами управління (тобто адміністративне судочинство);

– не тільки особливий вид судочинства, а й система спеціалізованих судів, які здійснюють адміністративне судочинство [10, с. 43]. Спільним для цих визначень є те, що адміністративна юстиція скрізь розглядається як особливий порядок вирішення адміністративних спорів. Різниця полягає у правовій природі суб'єктів, які уповноважені вирішувати ці спори.

Отже, для адміністративної юстиції, в цілому, характерні такі ознаки:

– передусім, вона функціонально втілює в собі окрему гілку судової влади. Це так звана «адміністративна» гілка правосуддя, здійснювана у фор-

мі адміністративного судочинства з метою забезпечення опосередкованого контролю за законністю в сфері публічного адміністрування;

– її предметом є вирішення публічно-правових спорів, що виникають у сфері управлінської діяльності органів публічної адміністрації між громадянами чи юридичними особами з одного боку і суб'єктами, які здійснюють публічно-владні управлінські функції, – з іншого;

– вона передбачає наявність спеціалізованих суб'єктів її функціонування, а саме системи адміністративних судів, до компетенції яких відноситься розгляд справ адміністративної юрисдикції за позовами фізичних і юридичних осіб на рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень;

– правовим наслідком розгляду публічно-правових спорів у рамках адміністративної юстиції є рішення суду щодо встановлення законності окремих актів органів публічної адміністрації, зокрема визнання їх недійсності чи скасування незаконного акта або інше відновлення порушеного суб'єктивного права зацікавленої особи.

Мета і завдання адміністративної юстиції – забезпечення ефективного судового захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень через адміністративне судочинство.

Отже, з урахуванням положень чинного вітчизняного законодавства, на наш погляд, адміністративну юстицію як комплексне правове поняття можна визначити як систему спеціалізованих судових органів (адміністративних судів), які в порядку адміністративного судочинства за позовами фізичних або юридичних осіб здійснюють діяльність щодо вирішення публічно-правових спорів, що виникають у сфері управлінської діяльності органів публічної адміністрації між громадянами чи юридичними особами з одного боку, і суб'єктами публічно-владних управлінських повноважень, – з іншого.

В даному визначенні очевидне прагнення втілити три складові аспекти адміністративної

юстиції: суб'єктний (стосується системи спеціалізованих судових органів та інших учасників процесу), предметний (стосується публічно-правового спору у сфері публічного управління) та процесуальний (адміністративне судочинство).

Стосовно співвідношення понять «адміністративна юстиція» та «адміністративне судочинство» можна зауважити, що вони функціонують як два нерозривно поєднані між собою явища, тобто, процесуальною формою адміністративної юстиції є адміністративне судочинство як діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, встановленому КАСУ. Адміністративне судочинство є невід'ємною складовою адміністративної юстиції.

Залишається важливим з'ясування питання про взаємозв'язок вищезгаданих понять з адміністративним процесом. Як уже зауважувалось, на сьогоднішній день серед вітчизняних науковців також відсутня єдність теоретичних поглядів на інтерпретацію адміністративно-процесуальної проблематики. Насамперед дискусії вчених торкаються сутності, обсягу та місця адміністративного процесу у вітчизняній правовій системі.

Як нормативно визначений порядок здійснення окремих процесуальних дій у багатогранній управлінській діяльності уповноважених на те суб'єктів цей вид процесу застосовувався давно. Він був і залишається невідривним від адміністративного права, його матеріальних норм і в цілому – від публічного управління.

До середини минулого століття адміністративний процес розглядався як правовий інститут матеріального адміністративного права, що об'єднував у собі адміністративно-правові норми, за допомогою яких регулювалися відносини адміністративно-юрисдикційного (правоохоронного) змісту, що склалися здебільшого у сфері державного управління. Відповідно, дана концепція розуміння адміністративного процесу отримала назву юрисдикційної. Відповідно до цієї точки зору адміністративний процес розумівся здебільшого як регламентована законом діяльність уповноважених на те суб'єктів щодо вирішення суперечок, що виникають між сторонами адміністративних правовідносин, які не перебувають між собою у відносинах службового підпорядкування, а також щодо застосування заходів

адміністративного примусу [11, с. 12–16].

В подальшому науковцями була обґрунтована концепція більш широкого підходу до визначення адміністративного процесу, який пропонувалося розглядати як врегульований нормами адміністративно-процесуального права порядок розгляду індивідуально-конкретних справ у сфері адміністративної діяльності органів публічного управління, а у передбачених законодавством випадках й іншими, уповноваженими на те органами, зокрема судами (так звана «управлінська» концепція). У такому широкому розумінні адміністративний процес – це вся сукупність адміністративних проваджень. Цей підхід передбачає поширення поняття адміністративного процесу не тільки на юрисдикційну, а й на позитивно творчу, регулятивну діяльність органів публічної адміністрації, тобто на всю нормотворчу та правозастосовну діяльність посадових осіб органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування [12, с. 27].

Із прийняттям в Україні закону «Про судова устрій» та КАСУ новий поштовх для обґрунтування окремими ученими отримала третя, так звана судова концепція розуміння суті адміністративного процесу, яка обмежує його існування лише рамками адміністративного судочинства [9, с. 41]. Із цих позицій адміністративний процес нерозривно поєднується з адміністративним судочинством: ці терміни можуть вживатися як тотожні. Таке розуміння адміністративного процесу витікає з поняття адміністративного процесу, визначеного в певний час у КАСУ. Відповідно до даної концепції управлінська діяльність органів публічної адміністрації щодо розгляду і вирішення різних адміністративних справ є не адміністративно-процесуальною, а адміністративно-процедурною.

Отже, визначення поняття адміністративного процесу на сьогодні залишається дискусійним та остаточно не вирішеним. Наводяться різні аргументи на користь того чи іншого підходу. На сучасному етапі «вузкий підхід» до розуміння адміністративного процесу є найменш поширеним і доцільним. Більш сприйнятливою, на наш погляд, є концепція широкого розуміння цього поняття, яким охоплю-

ється його і управлінська, і судочинна складові. Широка точка зору на адміністративний процес охоплює і правозастосовну, і правотворчу, і правоохоронну форми управлінської діяльності, а також і адміністративно-судочинну форму. В даному випадку адміністративний процес розглядається як узагальнене, поліструктурне явище. Сюди відноситься вирішення в адміністративному та судовому порядку будь-яких індивідуально-конкретних управлінських справ: пов'язаних з розглядом справ так званого позитивно-творчого характеру; тих, що витікають із суперечок між учасниками управлінських відносин (справи конфліктного, правоохоронного змісту); тих, що стосуються реалізації та захисту прав, свобод і інтересів фізичних та юридичних осіб, у тому числі пов'язаних із їх адміністративно-судовим захистом.

Виходячи із широкого розуміння адміністративного процесу, Т.О. Коломощ, зокрема виділяє його наступні ознаки: 1) він пов'язаний з діяльністю суб'єктів публічної адміністрації, судів; 2) пов'язаний з матеріальними нормами адміністративного права; 3) це діяльність, у результаті якої виникають суспільні відносини, врегульовані нормами адміністративно-процесуального права [13, с. 216].

З урахуванням вищезазначеного, адміністративний процес можна визначити як урегульовану адміністративно-процесуальними нормами діяльність уповноважених на те органів (їх посадових осіб) щодо розгляду і вирішення індивідуально-конкретних адміністративних справ, які формуються в ході реалізації матеріальних норм адміністративного та деяких інших галузей права в сфері публічного управління. Під індивідуально-конкретною адміністративною справою розуміється будь-яка справа (питання), що виникає у сфері публічно-управлінської діяльності і вимагає її розгляду та вирішення уповноваженими на те суб'єктами через застосування відповідних адміністративно-процесуальних норм. Від характеру і змісту таких справ залежить реалізація чи диспозиції (процедурна складова), чи санкції (юрисдикційна складова) тієї чи іншої матеріальної норми адміністративного права. Тобто, фактичними підставами для здійснення адміністративно-процесуальної діяльності виступають будь-які

індивідуально-конкретні (адміністративні) справи, а основу адміністративного процесу складає діяльність щодо розгляду і вирішення таких справ. Дане визначення адміністративного процесу включає в себе поряд з управлінською і його адміністративно-судочинну форму і таким чином нерозривно поєднується з останньою. Тобто, стосовно сутності і змісту адміністративного процесу доцільно поєднувати у цій субстанції і управлінську (адміністративно-процедурну), і судову складові, взявши за її основу управлінсько-судову концепцію. Отже, важливою структурною частиною адміністративного процесу є адміністративне судочинство, яке в свою чергу є невід'ємною складовою адміністративної юстиції. Так співвідносяться ці поняття.

Висновки. На підставі проведеного аналізу можна констатувати, що поняття адміністративної юстиції, адміністративного судочинства і адміністративного процесу органічно і нерозривно між собою поєднані, доповнюють одне одного і мають при цьому аналогічне функціональне призначення. Адже обов'язком правої держави є всебічне забезпечення гарантій суб'єктивних прав та інтересів громадян у їх відносинах із суб'єктами публічно-владних повноважень, що обумовлює необхідність ефективного функціонування в Україні адміністративної юстиції, яка б у судовому порядку захищала права громадян та забезпечувала законність в діяльності органів публічної адміністрації.

Література

1. Про судоустрій України: Закон України від 07 лют. 2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 27-28. Ст. 180.
2. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35. Ст. 37.
3. Чечот Д.М. Административная юстиция (теоретические проблемы). Ленинград: Изд-во ЛГУ. 1973. 328 с.
4. Салищева Н.Г. Административная юстиция: к теории и истории вопроса. *Советское государство и право*. 1969. № 9. С. 36-44.
5. Адміністративне право України: підруч. /

за ред. Ю.П. Битяка. Харків: Право, 2005. 544 с.

6. Адміністративне право України. Академ. курс: підруч.: у 2 т. Т. 1. Заг. частина / ред. колегія В.Б. Авер'янов (голова). Київ: Вид-во «Юридична думка», 2007. 584 с.

7. Курінний Є. Адміністративна юстиція як невід'ємна складова адміністративно-правового захисту. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 2. С. 20-24.

8. Коліушко І.Б., Куйбіда Р.О. Від першого вето нового Президента України постраждав Кодекс адміністративного судочинства. *Юридичний вісник України*. 2005. № 18.

9. Комзюк А.Т., Бевзенко В.М., Мельник Р.С. Адміністративний процес України: навч. посібн. Київ: Прецедент, 2007. 531 с.

10. Кузьменко О.В. Курс адміністративного процесу: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 206 с.

11. Салищева Н.Г. Административный процесс в СССР. Москва: Юрид. лит., 1964. 289 с.

12. Сорокин В.Д. Административный процесс и административно-процессуальное право. Санкт-Петербург, 2002. 474 с.

13. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академ. курс: підруч. Київ: Юрінком Інтер, 2011, 576 с.

References

1. Pro sudoustrij Ukrai'ny: Zakon Ukrai'ny vid 07 ljut. 2002 r. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny*. 2002. № 27-28. St. 180.
2. Kodeks administratyvnogo sudochynstva Ukrai'ny. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrai'ny*. 2005. № 35. St. 37.
3. Chechot D.M. Administrativnaja justicija (teoreticheskie problemy). Leningrad: Izd-vo LGU. 1973. 328 s.
4. Salishheva N.G. Administrativnaja justicija: k teorii i istorii voprosa. *Sovetskoe gosudarstvo i pravo*. 1969. № 9. S. 36-44.
5. Administratyvne pravo Ukrai'ny: pidruch. / za red. Ju.P. Bytjaka. Harkiv: Pravo, 2005. 544 s.
6. Administratyvne pravo Ukrai'ny. Akadem. kurs: pidruch.: u 2 t. T. 1. Zag. chastyna / red. kolegija V.B. Aver'janov (golova). Kyi'v: Vyd-vo «Jurydychna dumka», 2007. 584 s.
7. Kurinnyj Je. Administrativna justycija jak

nevid'jemna skladova administratyvno-pravovogo zahystu. *Pidprijemnyctvo, gospodarstvo i pravo*. 2004. № 2. S. 20-24.

8. Koliushko I.B., Kujbida R.O. Vid pershogo veto novogo Prezydenta Ukrainy postrazhdav Kodeks administratyvnogo sudochynstva. *Jurydychnyj visnyk Ukrainy*. 2005. № 18.

9. Komzjuk A.T., Bevzenko V.M., Mel'nyk R.S. Administratyvnyj proces Ukrainy: navch. posibn. Kyi'v: Precedent, 2007. 531 s.

10. Kuz'menko O.V. Kurs administratyvnogo procesu: navch. posib. Kyi'v: Jurinkom Inter,

2012. 206 s.

11. Salishheva N.G. Administrativnyj process v SSSR. Moskva: Jurid. lit., 1964. 289 s.

12. Sorokin V.D. Administrativnyj process i administrativno-processual'noe pravo. Sankt-Peterburg, 2002. 474 s.

13. Kolomojec' T.O. Administratyvne pravo Ukrainy. Akadem. kurs: pidruch. Kyi'v: Jurinkom Inter, 2011, 576 s.

ADMINISTRATIVE JUSTICE, ADMINISTRATIVE COURT PROCEEDING AND ADMINISTRATIVE PROCESS: CONCEPTUAL-CATEGORICAL DIMENSION AND RELATION

National Aviation University
Kosmonavta Komarova Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mails: kafedra92@ukr.net, tekedjanova@ukr.net

The purpose of the article is to investigate the concepts of administrative justice, administrative justice and the administrative process that are present in the current legislation of Ukraine and legal science, to analyze different points of view regarding these concepts of domestic administrative scientists and to express their own point of view on these issues. **Methods of research:** in the process of preparation of the article such research methods as logical-conceptual, historical-legal, cognitive-semantic, comparative-analytical, etc. were used, which made it possible to analyze the existing positions in the national doctrine concerning the formation and essence of the concepts of administrative justice, administrative proceedings and the administrative process and their relationship. **Results:** in view of the provisions of the current legislation and existing doctrinal concepts, they have expressed their views on the definitions of the administrative process, administrative justice and administrative justice, and proved the thesis of their close organic relationship. **Discussion:** the positioning of their own points of view on the essence of these concepts and their relationship, which prompts the need for further scientific understanding of these legal phenomena.

The European integration course of Ukraine, deepening the democratization of our society, asserting the priority of human rights and freedoms in relations with the subjects of state-power powers require the further development of the forms of judicial protection of the rights, freedoms and interests of individuals and legal entities, comprehensive growth of law enforcement and law enforcement administrative procedural form. The administrative process provides a dynamic form of life for one of the largest arrays of legal norms, which are substantive norms of administrative law and which serve as a priority legal instrument for the implementation of tasks and functions of the executive power. Along with it, administrative justice and administrative justice play an essential role today in the proper protection of the constitutional rights, freedoms and interests of citizens and other participants in legal relations from possible unlawful acts or omissions of public authorities. At the same time, both legal theory and jurisprudence in this field, to a certain extent, require appropriate scientific interpretation and further doctrinal understanding of these concepts with a view to their further development and implementation in the legislative process. Therefore, the study of these issues always remains relevant.

Based on the analysis, the authors conclude that the concept of administrative justice, administrative justice and the administrative process are organically and inextricably interconnected, complementary and have a similar functional purpose. After all, it is the duty of the rule of law to fully guarantee the guarantees of the subjective rights and interests of citizens in their relations with the subjects of public authority, which necessitates the effective functioning of administrative justice in Ukraine, which would judicially protect the rights of citizens and ensure legality in the activities of public administration bodies.

Keywords: administrative justice; administrative court proceeding; administrative process; correlation of concepts.